

דִּרְשָׁתִּי קִרְבָּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת כי תצא, תשפ"ג

אני לפלאפל והפלאפל לי

הרב שך שאל איזו שאלה. את השאלה הזאת רציתי לשאול אותה כשהייתי בשיבה. אבל ידעתי שאם אני אשאל את המשגיח את השאלה הזאת, אקבל שתי סטירות לפחות. לא שייך לשאול שאלה כזאת – לפחות שתי סטירות. אבל הרב שך שאל את השאלה הזאת: דורשי רשימות דרשו, מה זה "אלול"? "אלול" ראשי תיבות: "אני לדודי ודודי לי". מי אמר לא לדורש ככה, הרי זה ראשי תיבות, אז אולי: "אני לפלאפל והפלאפל לי", מה לא טוב בזה? ככה שאל הרב שך. מה אתם אומרים על השאלה הזאת, טובה או לא טובה? הרי זה ראשי תיבות, אולי "אני לאומן ואומן לי", מה לא טוב בזה? מסתדר טוב, נכון או לא?

אז צריך להבין מי אמר לחז"ל לדורש בזה האופן – שאלול זה "אני לדודי". בזמן הרב שך מן הסתם לא היה "צ'ולנט". אז לכן הוא לא שאל "אני ל צ'ולנט והצ'ולנט לי", הוא לא אמר את זה. אבל היה "פלאפל", זה היה המאכל הידוע. זאת שאלה ממש טובה, אני אומר לכם, אם הרב שך שואל אותה, בטוח שזו שאלה טובה.

אז הוא אמר: אלול – "אני לדודי", זה לא ראשי תיבות, אלא זה העבודה של חודש אלול. שתרגיש "אני לדודי". ואם אתה מרגיש "אני לפלאפל", סימן שאתה עדיין צריך לעבוד. זו הכוונה. אתה יכול להרגיש ש"אני לפלאפל", אין בעיה עם זה. מותר לך להרגיש את זה, אבל העבודה שלך לחודש אלול היא שתרגיש ש"אני לדודי ודודי לי".

מתי בן אדם מרגיש את זה? אם הוא מרגיש שיש שינוי במעשים, והוא מרגיש שבאמת הוא נהיה מישוהו אחר. אפילו אם רק בדבר מסוים הוא מרגיש שהוא מישוהו אחר, זה נקרא שהוא עשה תשובה.

כל שנה אנחנו מזכירים מה שאמר החפץ חיים. זה מובא בספר "מאיר עיני ישראל" (חלק ו'), הוא כותב שם: "איך ידע האדם אם הוא עשה תשובה או לא עשה תשובה?" מה הסימן לזה? "אדם צריך להכיר בעצמו שמשוהו בפנים השתנה אצלו. ואם אתה לא מרגיש את זה, סימן שעדיין "שוכב בבוב כמקודם", זה הלשון של הספר. בן אדם צריך להרגיש: עשיתי תשובה, פירוש: אני מרגיש שבאמת אני לא אותו אחד. אני באמת מרגיש שאני, בנושא הזה, השתניתי. אבל אם הוא לא מרגיש שהוא השתנה, חסר הכל. 'העיקר חסר מן הספר' – לא זאת התשובה שרצה אלוקים. ולכן העבודה שלנו כל הזמן בחודש אלול להתקדם.

חודש של הזדמנויות

סיפר אחד, אני הייתי לפני הרבה שנים בישיבת פוניבז'. יום אחד הגיע המשגיח, הרב חיים פרידלנדר, בעל "שפתי חיים". בערב הוא אסף את כל הבחורים, והוא אמר להם: "אתם יודעים איפה הייתי היום?" ואז הוא סיפר ככה.

"זה היה בחודש טבת. היו לי כאבי שיניים. הלכתי לרופא, כבר לא יכולתי לסבול את הכאבי שיניים האלו. אני מגיע לרופא שיניים, מתחיל את הבדיקה, רק אני פותח את הפה, הוא מסתכל ואומר לי: 'רבי חיים, אני מצטער, ממש מצטער. מה שיש לך פה, בכלל לא קשור לרופא שיניים. מפה אני מזמין לך מונית ישר לבית חולים'. אמרתי לו: 'מה, אתה צוחק איתי?' אמר הרופא: 'לא, לא צוחק. זה מצב שלא נראה טוב בכלל. מפה אתה נוסע ישר לבית חולים'."

ובאמת ככה היה. מהרופא שיניים, נסע לבית חולים בירושלים. בזמן עדיין לא היה בבני ברק בית חולים, לכן נסע בדחיפות לירושלים. איך שהגיע, התחילו בדיקות עד הערב. לבסוף, השם ירחם, גילו אצלו את המחלה.

כשהוא שמע את זה הוא אמר: "וואי, איזה אסון. זה אסון שגילו את זה בחודש טבת. אם היו מגלים את זה בחודש אלול, הייתי יכול לשנות את גזר הדין שלי." זה מה שהוא אמר, אם זה היה בחודש אלול, היה אפשר לשנות. וכל כך למה? "כי חודש אלול", הוא אמר, "זה חודש של הזדמנויות". ובחודש אלול, אפילו יש אם כבר 'גזר דין', אפשר לשנות כי זה חודש של הזדמנויות.

אחר כך הוא הוסיף ואמר: "כשאני אומר 'חודש של הזדמנויות', מה כל

אחד חושב לעצמו, שאני מדבר על 'חיים ומוות'. לא! זה לא נגמר בזה, בכלל לא. זה בכל פרט ופרט מהחיים של הבן אדם."

כמה פעמים כל אחד מאיתנו רצה בלבו באמת להתחזק בלימוד התורה. אבל למעשה הוא לא לומד, הוא אומר "בפנים אני רוצה מאוד ללמוד, אבל למעשה אני לא לומד". צריך לדעת שחודש אלול זה זמן של הזדמנות שאפשר להשתנות, אפשר להצליח.

כל אחד חושב, אתה יודע, מה יגזרו עלי? זה לא רק זה, זה גם האם אתה תחיה באמת לפי התורה, או אתה לא תחיה לפי התורה – "אתה תמשיך לזרום" כמו שאומרים בשפה שלנו. "חודש אלול", הוא אמר, "זה חודש של הזדמנויות". בן אדם יש לו עכשיו אפשרות להתהפך מקצה לקצה. יש לו אפשרות עכשיו להשתנות, להיות מישוהו אחר.

כמה פעמים כל אחד מאיתנו רוצה להתחזק בשמירת הלשון, אבל במשך השנה בן אדם מרגיש שקשה, זה לא הזמן, לא מסתדר וכולי. מגיע חודש אלול. אומר בעל "שפתי חיים": זה זמן של הזדמנויות. בורא עולם עכשיו קרוב אליך, אתה יכול עכשיו להשתנות. ואמר: "ואם הייתי יודע בחודש אלול את הדבר שהיה לי, הייתי יכול לקרוע את הגזר דין שלי".

כמה כל אחד מאיתנו צריך באמת לדעת, אנחנו בחודש אלול, נכון שעבר כבר חלק מהחודש, אבל עדיין אנחנו בתוך 'חודש של הזדמנויות'. אני חושב שכל אחד צריך לבוא להתחזק, לראות איך אני יכול שהמעשים שלי ישתנו. שהתפילה שלי תהיה תפילה יותר טובה, שהלימוד שלי יהיה לימוד יותר טוב.

חייב בן אדם לשבת עם עצמו. בלי חשבון נפש, אני אומר לכם, לא תהיה תשובה. אם בן אדם לא יושב עם עצמו, מדי פעם, אפילו כמה דקות, בן אדם יושב עם עצמו – זה כזה מהפך! פתאום בן אדם שם לב לעצמו. רוב הזמן בן אדם בורח מעצמו, הוא לא מוכן להיות עם עצמו.

זמן אחד שבן אדם יושב עם עצמו – זה כזה דבר גדול! לא ניתן לתאר מה השינוי שבן אדם יכול לעשות לעצמו. זה חודש מיוחד – 'מסוגל', שבן אדם יעשה לעצמו הזדמנויות, הזדמנות באמת להשתנות. בלימוד תורה, בהתמדה בתורה, בעלייה בתורה, לא חסר במה להשתנות. בחזרה, בשינון, באמת לדעת תורה, לקנות תורה. זה דברים אחרים לגמרי! וזה זמן של חודש אלול, שכל אחד יראה בעצמו איך אני יכול לנצל את ההזדמנות הזאת.

בן סורר ומורה שעשה סעודת ראש חודש

בפרשת 'כי תצא' גם כן רואים, את הענין של "בן סורר ומורה". יש מחלוקת בגמרא (סנהדרין עא.) אם היה מצב כזה של "בן סורר ומורה", מאחר ויש הרבה מאוד תנאים עד שיקרא בן סורר ומורה, עד שיש אומרים ש"לא היה ולא נברא", וזאת הדרשה שרוב האנשים בעולם מכירים. יש הרבה סיבות לזה.

בכל אופן, מה צריך בשביל שיהיה בן סורר ומורה? צריך לאכול איזה חצי קילו בשר טוב, ולשתות יין איטלקי טוב. אם הוא עשה דבר כזה, גמרנו – זהו, נגמר הסיפור איתו, הוא כבר "בן סורר ומורה".

עכשיו, אני שואל, תגיד לי, אם הוא אכל את זה בסעודת ראש חודש? בסעודת ראש חודש, הביאו את הבשר והביאו יין איטלקי. לא חצי קילו בשר, שני קילו בשר משובח. והביאו 10 ליטר של יין איטלקי, אבל זה היה בסעודת ראש חודש. מה הדין? הוא לא נעשה בן סורר ומורה. הסיבה לזה פשוטה – כיון שהוא היה בסעודת מצוה.

אני לא מבין. אם זה סעודת ראש חודש, האם הוא לא יגמור נכסי אביו ואמו. מה השתנה כל כך, סעודת ראש חודש? האם הוא כבר לא ירצח נפשות? חז"ל גילו לך פה – אם זה היה כחלק ממצוה, באמת הוא כבר לא יגיע להיות 'בן סורר ומורה'. למה? כבר יש לו איזו שייכות למצוה.

כיוון שיש לו שייכות למצוה, אל תדאג, ההתדרדרות שלו לא תגיע עד למטה. חז"ל מגלים לנו: תראה מה זה קשר ושייכות למצוה. שייכות למצוה זה דבר כזה גדול, שגם בן אדם שלפי התוכנית ברור שהוא צריך להגיע למצב הכי למטה למטה – אבל אם תהיה לו טיפה שייכות למצוה, הוא כבר יהיה מישוהו אחר לגמרי.

איזו פעולה עשתה תפילת מנחה אחת בטורונטו

יש חכם אחד קוראים לו הרב שמואל דוד פרידמן הכהן, זה שחיבר את הספרים "שדה צופים", הרב חיים קנייבסקי אמר עליו שהוא 'מחייב את הבעלי בתים'. הוא 'בעל בית' שעובד לפרנסתו, וממש חיבר חיבור על כל הש"ס כולו, פלא פלאים.

הוא סיפר שלפני איזה כמה שנים, יום אחד הוא הגיע לטורונטו לצורך העסקים. הוא מסתכל בשעון ורואה שזה 20 דקות לפני השקיעה, ומה עם תפילת מנחה. הוא נמצא בשדה תעופה, בטורונטו, כולם שם גויים. אמר: "לך תדע, מן הסתם יש כאן יהודים שיש להם לב של יהודי". התחיל לצעוק: "מנחה! מנחה! מנחה!". שומעים אותו צועק, אנשים התחילו להתאסף. ובאמת, חמש דקות לפני השקיעה, 10 אנשים היו יהודים. "התפללנו בשדה התעופה בטורונטו תפילת מנחה. אחר כך, כמה דקות, דיברנו דברי תורה, גם תפילת ערבית הרווחנו בטורונטו". פלא פלאים!

מתוך האנשים האלו, היה שם איזה יהודי אחד, נראה "כולו אומר כבוד", משהו ברמה. שואל אותו הרב פרידמן "מה אתה עושה?" אמר לו: "אני ראש ישיבה בארץ ישראל". "למה באת לפה?" אמר לו: "למה כולם באים לפה? לאסוף כסף". אמר לו הרב פרידמן: "אם תצטרך עזרה – תפנה אליי. אני אמנם גר במקום אחר – אבל תתקשר אם תצטרך עזרה". החליפו מספרי טלפונים, ונפרדו.

מספר הרב פרידמן, "אחרי יומיים הגיע הבן אדם אליי. אמר לי: 'תשמע, אני צריך ממך עזרה, אבל לא את העזרה של כסף. אני צריך עזרה אחרת. איך אני אגיד את זה... פשוט הבן שלי התקלקל. מה אני לא ניסיתי לעשות? לא הולך. למה? בגלל הסביבה של החברים שלו. כל זמן שיש לו את החברים שלו, לא עוזר שום דבר'".

"אמר לי: 'תשלח אותו לחוץ לארץ', שילמד שם בשיבה'. אמרתי: 'טוב, אני שולח אותו, זאת הסיבה שאנחנו כאן'. הגענו לשיבה, עשו לו ראיין. אמרו לו: 'מתי אתה קם בבוקר?' הוא לא רצה להגזים בעניין של השעה, אז הוא אמר 'אני קם ב-12'. אמרו: 'אנחנו לא רוצים אותך, אנחנו לא רוצים כזה בן אדם שקם ב-12. אנחנו רוצים בחורים רציניים. נכון, פה זו ישיבה של תורה ועבודה, אבל אחרי הכל צריך שיהיה סדר'".

"שאלתי אותם: 'אז מה אני אעשה? אני פה אורח זר'. אמרו: 'תיקח אותו למקום שילך לעבוד. שידע מה זו עבודה. ואחרי שהוא יהיה מסודר בעבודה, אז תשלח אותו לשיבה'. אז אני באתי אליך. אתה בן אדם עובד, תעשה טובה, קבל את הבן שלי לעבודה אצלך. זו הבקשה שלי'".

אמר לו הרב פרידמן: "אין בעיה. תביא, אראה את הבן שלך, נראה מי הוא". באמת הביא אליו את הבן שלו, הרב פרידמן ראה אותו, אמר: הוא נראה לי בסדר. אבל מצד שני, אני לא יכול לסמוך עליו, הרי אני לא יודע מי הוא באמת. החליט שהוא יעבוד רק כשליח: "קח את זה, תחזיר את זה, תביא את זה". נתתי לו אוטו, שלחתי אותו ממקום למקום, היה מאוד מרוצה. היה לו טוב עם זה. לאט לאט ראיתי שהוא בחור ישר, מאוד ישר. התחלתי לסמוך עליו גם בכספים – "תפקיד לי כסף בבנק, תמשוך כסף, תעביר כסף לפה לשם". ראיתי שבאמת הוא בחור טוב.

יום אחד אני אומר לו: "זהו, עכשיו צריך ללמוד". הבחור קיבל את זה "בסדר, אין בעיה". וברוך השם, התחיל ללמוד. חצי יום לומד, חצי יום עובד. אחרי תקופה מסוימת אמרתי לו: "זהו, יאללה, מתחננים!". גם את זה הבחור קיבל "בסדר, תביא שידוך, אני מתחתן". עשיתי לו שידוך, וברוך השם הוא נכנס לכולל. ואני גם תומך בו בכולל.

מספר הרב פרידמן: לפני כמה זמן נולד לו בן בכור, ומאחר ואני כהן, הוא הזמין אותי להיות בעל הפדיון.

אז אמר האבא של הבחור: "תראה מה זה תפילת מנחה בטורונטו! אתה זוכר, תפילת מנחה בטורונטו? זה מה שגרם שבסוף הבן שלי יהיה אברך". תראה מה זה כשנן אדם יש לו איזה שייכות למצוה, קשר למצווה. איך בורא עולם מגלגל, שבסוף, דרך הקשר של המצוה הזאת, מה בן אדם יכול לזכות, איזה עולמות מתהפכים על מצוה אחת שבן אדם מקיים. כל שכן אם בן אדם מקיים את המצוה הזאת כמו שצריך, דואג למצוה, חי את המצוה – זה עולם אחר לגמרי.

מה אמר הרב שטיינמן בשיחה כשהוא בן 102

לרב שטיינמן היו כמה ישיבות שהוא פתח. אחת הישיבות שהוא פתח –

זה בכרמיאל, "רינה של תורה". עוד ישיבה אחרת זה "אורחות התורה" בבני ברק. ובתחילת זמן אלול הוא אמר שהוא רוצה למסור שיעור פתיחה ב"רינה של תורה". ואחר כך הוא רוצה למסור גם שיעור פתיחה ב"אורחות התורה" בבני ברק. עכשיו מדובר שהרב היה בגיל 102, לא ילד!

לקחו אותו לכרמיאל, ובאמת הוא מסר שם שיעור פתיחה, איזה שיעור מוסר קטן, וזהו. הבעיה הייתה בנסיעה חזרה. מכרמיאל עד בני ברק לקח ארבע וחצי שעות, היו פקקים. הנסיעה הזאת הכבידה מאוד על הרב שטיינמן. לא היה מסוגל לזוז. מספר הבן אדם: ראיתי אותו, שאפילו להרים את היד זה בא עם כאבים. ממש הוא נחלש מאוד מהנסיעה הזאת. ובכל זאת אמר הרב: "תיקח אותי עכשיו למסור שיעור ב'אורחות התורה'". אמרו לו: "הרב, אולי לא היום, אתה לא יכול!". אמר: "אני חייב ללכת!". מספר הבן אדם: טוב הגענו לישיבת אורחות התורה, באנו לצאת, הרב לא יכול לצאת, אין לו כח להזיז את הרגלים. לא הייתה ברירה, היינו צריכים להרים אותו, לשים אותו בכיסא. כששמנו אותו בכיסא, פשוט הוא 'נפל' לתוך הכיסא, כל כך לא היה לו כוח.

אמרנו לעצמנו: מה המסירות נפש הזאת, שהוא בכל אופן רוצה למסור שיחה? מאוד עניין אותנו מה הוא רוצה להגיד. מה כל כך חשוב, שצריך כזו מסירות נפש. עלינו לישיבה, כל הבחורים התאספו. הרב רוצה לדבר שתי דקות. ואז הרב אומר להם: "אתם יודעים, באו לפה 100 בחורים חדשים לשיעור א'. תשימו עליהם לב, הם לא יודעים איפה שמים את הכובעים, הם לא יודעים איפה חדר אוכל, והם לא יודעים איפה ישנים, איפה השירותים, איפה המקלחות. בחור אחד שייקח את עצמו לידיים וידאג לבחורים האלו – אני מבטיח לו שיחתמו אותו לחיים טובים ולשלום". ככה הוא אמר להם. זהו, בזה נגמרה השיחה, והוא הלך.

זאת הייתה כל השיחה: איך אפשר לדאוג לבחורים החדשים האלו שהגיעו לישיבה, לתת להם הרגשה טובה. זהו, על זה – בגיל 102, כשהוא לא יכול לזוז, מסר הרב את כל כוחותיו – שיהיה להם הרגשה טובה.

כמה בן אדם צריך לעשות הרגשה טובה איפה שהוא נמצא. תגיד לי, כשאתה לומד עם החברותא שלך, זו הרגשה טובה? יש לך הרגשה טובה שאתה לומד איתו, או שלומדים בגלל שאין ברירה? תגיד לי, בבית – הבית עם יותר הרגשה טובה? אם לא, אז כמו שאמרנו, אלול זה זמן של הזדמנויות. זמן של הזדמנויות לשנות את הבית, שהבית יהיה הרגשה טובה, שהבית יהיה כיף. זו העבודה!

הסטייפלר משחק עם אשתו שחמט

הסטייפלר התחתן עם אחותו של החזון איש. מי שעשה את השידוך זה החזון איש בעצמו. אבל אחרי שהתחתנה אחותו, החזון איש חשש לגבי השידוך הזה. למה? כי הסטייפלר, שהיה שקדן עצום, מן הסתם לא יודע מה זה 'אשה'. מאיפה הוא יודע מה זה? הוא כל היום לומד, כל הזמן שקוע בסוגיה.

והחזון איש נקפו ליבו שהוא באמת טעה בשידוך הזה. וכל יום החזון איש היה מסתכל מהחלון שלו לחלון של הסטייפלר, לראות איך הוא מתנהג. אם הוא מתנהג כמו בן אדם או לא.

ויום אחד החזון איש מסתכל, והוא רואה את הסטייפלר משחק עם אשתו שחמט. זה מה שהוא ראה. אמר: "אז הוא בן אדם". ומאותו זמן הוא כבר לא הסתכל עליהם. זה סיפור פלא פלאים.

לכאורה אי אפשר לספר סיפור כזה, אבל את הסיפור הזה סיפר הרב חיים קנייבסקי, שהוא שמע את זה מהרב צבי גרינהויז שאמר לו שהחזון איש בעצמו סיפר את הסיפור הזה. פלא פלאים.

כמה צריך שבבית יהיה נעים. כמה צריך שהבית יהיה טוב, שיהיה כיף, שיהיה נחמד. ולא רק זה, גם בחברותא, גם עם השכנים, איפה שתלך – שיהיה נעים. זו העבודה שלנו.

הרב שטיינמן בגיל 102 מטריח את עצמו, בשביל שהבחורים האלה יידעו איפה לשים את הכובעים. מה מעניין אותו? בן אדם לא יכול לזוז, לא – שיהיה להם הרגשה טובה, שאת הכובע שמים פה. אז אנחנו לא צריכים להיות בגיל 102, לא צריכים להיות עייפים, לא צריכים כלום. רק תאיר פנים, רק תעשה הרגשה טובה. איזה זכויות בן אדם זוכה – להיכתב ולהיחתם לחיים טובים ולשלום, אמן ואמן!